

Stajyer Öğrencilerin Okullarda Öğretmenden Öğrenciye Yönelik Şiddete İlişkin Gözlemleri

The Observations of Trainee Students Regarding to Violence to Student from Teachers in Schools

Yaşar ÇELİK¹

İhsan ONAY²

Öz

İnsan hakları ve çocuk hakları ile ilgili olarak dünyada ve ülkemizde olumlu gelişmelerin olduğu günümüzde, okullarda halen öğretmenden öğrenciye şiddet vakalarının meydana geldiği görülmektedir. Okulda şiddet kavramı, okul iklimi üzerinde olumsuz sonuçlar üreten, öğrencilerin öğrenme süreçlerine zarar veren, onların gelişimlerini engelleyen saldırgan ve suç benzeri davranışları tanımlamayan bir anlamda kullanılmaktadır. Şiddet, yalnızca fiziksel zarar vermekten ibaret olmayıp, aynı zamanda psikolojik baskı, aşağılama, hor görme, azarlama gibi davranışlar da şiddet olarak adlandırılmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Eğitim Fakültesi 4. sınıf öğrencilerinin, okullardaki şiddet türleri ve şiddetin görülme sıklığı ile ilgili gözlemlerini tespit etmektir. Araştırmanın, okullarda meydana gelen şiddetin türleri ve sıklığını belirlemeye yönelik nicel bir çalışma olması yanında, bu verileri kanıtlayıcı ve daha detaylı olarak okullarda şiddetin nasıl meydana geldiği ile ilgili veri sağlaması bakımından da aynı zamanda nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evreni, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2014-2015 Eğitim Öğretim yılı Bahar döneminde “öğretmenlik uygulaması” dersi kapsamında, Samsun İli Merkez Atakum ve İlkadım İlçelerindeki okullarda uygulama yapan 4. sınıf öğrencileri ile formasyon eğitimi alan, mezun durumundaki toplam 242 stajyer öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılması amaçlandığından örneklem seçimi yapılmamıştır. Veri toplama aracı olarak, stajyer öğrencilerin uygulama yaptıkları okullardaki şiddet türleri ve sıklıkları ile ilgili 19 maddeden oluşan 4'lü likert tipi ve gözlemledikleri en çarpıcı şiddet vakalarını yazmaları istenen açık uçlu bir sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet türleri ve sıklığı; en fazla azarlama, ilgilenmeme-görmezlikten gelme-dışlama, incitecek söz ya da davranışta bulunma şeklinde ortaya çıkmakta iken, diğer şiddet türlerinin görülme sıklıklarının daha az olduğu; stajyer öğrencilerin cinsiyetleri bakımından, okullarda öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet olayları, erkek stajyer öğrencilerin şiddet gözlemlerinin kız stajyer öğrencilerin şiddete ilişkin gözlemlerine göre daha yüksek sıklıkta meydana geldiği; ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) kademesinde gözlenen şiddet olaylarının Formasyon (ortaöğretim) kademesine göre daha yüksek sıklıkta olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca stajyer öğrencilerin okullardaki şiddet olayları ile ilgili olarak belirttikleri en çarpıcı ifadeler incelendiğinde; “fiziksel şiddet”, “tehdit ve aşağılama”, “azarlama, alay etme, hakaret etme, notla korkutma” türlerinde şiddet olaylarının meydana geldiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okullarda Şiddet, İlkokul, Ortaokul, Ortaöğretim, Eğitimde Şiddet

¹ Öğretim Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, yasaromu@hotmail.com

² Araştırma Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, onay_ihsan@hotmail.com

Abstract

It is seen that violence occurred currently in schools to student from teachers, despite there are positive developments with regard to human right and child rights in the World and in our country in today. The concept of school violence has been used meaning of behaviours that producing negative results on school climate, aggressive and criminal preventing the development of students. The violence is not only physical damage but also it contains behaviours psychological pressure, humiliation, contempt and ribbing. The aim of this study is find out that what are the observations of trainee students about violence and the prevalence of violence in schools. This research both quantitative to bring out violence kinds and the prevalence of violence in schools and qualitative to provide data how violence occurs in schools. The research is performed with 242 trainee students that taking the course of teaching practice in primary education and secondary school departments in Ondokuz Mayıs University in 2014-2015 academic year. The trainee students have been appointed to the schools in Atakum and İlkadim districts in Samsun. In research, survey developed by researchers as data collection tool has been used. In this survey has 19 item that containing violence kind and the prevalence of violence in schools. Also, it has a question open ended that contains the most striking cases of violence. *The findings of the research of related to violence from teacher to student are rebuke, no interest, ignore-exclusion, exposure Word sandactions that hurt. According to gender of trainee students, the findings shows that observations of male trainee students related to violence kind and the prevalence of violence higher than violence observations of female trainee students. Also, the violence observed in primary education level is greater than secondary education level. Additionally, the findings related to violence in schools regarding expressions of trainee student found that "Physical violence", "threat and humiliation," "rebuke, teasing, insults, note to intimidate".*

Keywords: Violence in Schools, Primary School, Secondary School, High School, Violence in Education

Giriş

İnsan hakları ve buna paralel olarak da çocuk haklarında meydana gelen gelişmeler, öğretmen-öğrenci ilişkilerini geleneksel yapısından farklı bir boyuta taşımıştır. Dolayısıyla geleneksel anlayış (eti senin kemiği benim anlayışı) değişmiş, artık velilerin nazarında da genellikle dayak atan, baskı kuran, tehdit eden, korkutan öğretmen anlayışı yerine daha demokratik, öğrencileriyle işbirliği kuran, insancıl, onlara değer veren ve kişiliklerini önemseyen öğretmen anlayışı benimsenmeye başlanmıştır. Ancak yine de okullarımızda öğretmenlerin öğrencilerine yönelik şiddet uyguladıklarına ilişkin çeşitli araştırmalara (Kılıç ve Atli, 2011; Çubukçu ve Dönmez, 2012) ve medya haberlerine sık sık rastlanmaktadır. Eğitim sisteminin ve eğitimcilerin en önemli görevlerinden birisi de bu olumsuz durumları azaltmak, hatta ortadan kaldırmak olmalıdır. Bu bağlamda gerek bilimsel araştırmalar gerekse medya aracılığıyla toplumda farkındalık oluşturmak gerekmektedir.

Literatür incelendiğinde şiddetle ilgili çeşitli tanımlara rastlanmaktadır. Bu tanımlardan birine göre şiddet; “Bir insanın diğerine bilerek ya da bilmeyerek, fiziksel ya da fiziksel olmayan biçimlerde acı ve zarar vermesi; gizli ya da açık saldırıda bulunması, güç ve üstünlük taslaması, iğneleyici davranması, tedirgin etmesi, yapmak istemediğini yaptırmak ya da yapmak istediğini yaptırmaması, engellemesi gibi kişi üzerinde egemenlik sağlamaya yönelik her tür saldırganlık dâhil olmak üzere, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı çektirme ve zarar verme” olarak ele alınmıştır (Işık, 1995). Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO, 2002) geliştirmiş

olduğu tanımlamaya göre şiddet; “Kendine, bir başkasına veya bir gruba veya bir topluluğa karşı; bilerek/kasıtlı olarak uygulanan; tehdit biçiminde veya yaşama geçirilmiş olan; yaralanma, ölüm, psikolojik hasar, gelişme bozukluğu veya yoksunlukla sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı yüksek olan; fiziksel şiddet veya güç kullanımı” olarak tanımlanmaktadır.

Okulda şiddet kavramı ise, okul iklimi üzerinde olumsuz sonuçlar üreten, öğrencilerin öğrenme süreçlerine zarar veren, onların gelişimlerini engelleyen saldırgan ve suç benzeri davranışları tanımlamayan bir anlamda kullanılmaktadır (Furlong, Morrison ve Pavelski, 2000). Genel olarak okul bağlamındaki şiddet, öğrenci ile öğrenci ve öğrenci ile öğretmenler veya okul yöneticileri/okul personeli arasında yaşanan tehdit ve fiziksel saldırıyı içermektedir (Kızmaz, 2006).

Şiddeti, algılandığı gibi yalnızca “fiziksel zarar” ile açıklamak yeterli değildir. Okullarda şiddet oluşturan unsurlar incelendiğinde psikolojik baskı, aşağılama, hor görme, azarlama gibi davranışların şiddet olarak adlandırıldığı görülmektedir (Çubukçu ve Dönmez, 2012). Ruhsal anlamda şiddetin, bireyde ya da toplumda değişen sürelerde kalıcı etkileri de olabilmektedir. Şiddet, biçimlerine göre gözden geçirildiğinde; fiziksel, duygusal-psikolojik, sözel, cinsel, ekonomik ve daha pek çok davranış biçimleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Atman, 2003). Şiddeti ortaya çıkaran birçok neden olmakla birlikte, bu nedenler WHO (2002) tarafından kişisel ve biyolojik etkenler (kişilik bozuklukları, madde bağımlılığı, şiddete maruz kalma deneyimi, vb.), aile bireyleri ve arkadaşların yer aldığı yakın çevre (ailenin ekonomik ve kültürel yapısı, arkadaş nitelikleri, vb.), içinde yaşanan çevre (çevrenin sosyal ve ekonomik durumu, sosyal ağların zayıf olması, uyuşturucu satılması, vb.) ve nihayetinde geniş çevre (sosyal refah durumu, siyasi istikrar, adalet ve yargı sistemi, vb.) şeklinde sınıflandırılmıştır.

Şiddetin türleriyle ilgili farklı alanlarda birçok sınıflamaya rastlanmaktadır. Bunlardan biri Koç'un (2006) şiddetin uygulanışına göre yapmış olduğu sınıflamadır: Fiziksel Şiddet: Bireyin itaati ve disiplini sağlama, cezalandırma ya da öfke boşaltma amacı ile şiddet uygulayarak çocuğa bir zarar verilmesidir. Duygusal Şiddet: Çocuğa duygusal olarak zarar veren psikolojisini bozan her türlü eylem ya da eylemsizliktir. Ekonomik Şiddet: Çocuğun gelişimini engelleyici, haklarını ihlal edici işlerde ya da düşük ücretli iş gücü olarak çalışması veya çalıştırılması ekonomik şiddettir. Çocuk İhmal: Çocuğun beslenme, barınma, giyim, temizlik, oyun, eğitim, güvenlik, sevilme ve sağlık hizmetini sağlama görevinin reddedilmesi ya da yerine getirilmemesidir.

Meyer ve Farrell (1998) bir araştırmasında durumsal, ilişkisel, yağmacı ve psikopatolojik şiddet olmak üzere dört tip şiddetten söz etmektedir. Bunlardan; fakirlik, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı durumlarından kaynaklanana durumsal şiddet; kişilerarası tartışmalar sonucu oluşana ilişkisel veya kişilerarası şiddet; anti sosyal bir davranış sonucu

gelişen veya kazanç sağlamak amacıyla oluşana yağmacı şiddet denir. Ayrıca ağır psikolojik travma ve sinir sistemi bozukluklarına dayalı olarak gelişen şiddeti psikopatolojik şiddet olarak ifade etmişlerdir. Humphreys (1999) de öğretmenlerin şiddet içeren davranışlarını bir çeşit disiplin sorunu olarak nitelendirmiş ve bu davranışları; “öğrencilere bağırma, emretmek, alay etmek, küçümsemek, dalga geçmek, şiddetle eleştirmek, zayıf- tembel olarak nitelemek, tehdit etmek, itip kakmak, bazı öğrencileri sevmemek, diğer öğrencilerle kıyaslamak gibi davranışlar olarak belirlemiştir (Kundakcı, 2002).

Çocuğa istenilen davranışı kazandırmak için baskı ve şiddet uygulamak, evde ailelerin, okulda ise öğretmenlerin sıklıkla uyguladıkları yöntemlerdir. Buna bağlı olarak şiddeti ortaya çıkaran çok çeşitli nedenler bulunmaktadır. Bu nedenlerin en önemlilerinden biri özgüven eksikliklerinin ve yetersizlik duygularının hissedilmesinin ardından kişinin bunları kabul edememesi ve bununla birlikte duygu durumunu ifade edebilecek iletişim becerisine sahip olmamasına bağlı olarak kişinin fiziksel ya da psikolojik şiddete başvurmasıdır. Ancak gizlemek istediği duygularını bu şekilde daha çok açığa çıkarmaktadır ve bununla da kalmayarak bir başka kişinin de hayatını travmatik hale getirmektedir. Öğrencilere, öğretmenlerin şiddet uygulama nedenlerinden birisi de öğrencilerde artan uygunsuz davranışların medya yoluyla abartılmasına bağlı olarak velilerin bu tür sert disiplin metotlarını desteklemesidir (Onay ve Çelik, 2014). Diğer taraftan toplumun itaat ve otoriteye çok önem vermesi nedeniyle disiplin kurallarını çocuğa sunma şekli ve dayağı eğitim aracı olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, bireyin kendisinin de böyle bir anlayışla yetişmiş olması bir takım fiziksel cezaları şiddet olarak algılamamasına neden olmaktadır (Gözütok, Er ve Karacaoğlu, 2006). Şiddet gören insanların birçoğunda sebebi belirlenemeyen fiziksel ağrılar, mide sorunları gibi fiziksel rahatsızlıkların yanı sıra depresyon, panikatac gibi psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır (Vural ve Başar, 2006; 2014, <http://pdrgunlugu.net/ozguven-eksikligi-siddete-neden-oluyor/>).

Yetişkinler açısından bakıldığında ise ekonomik sorunlar, iş ile ilgili problemler, sağlık sorunları ve ağır sorumluluklar kişinin kendisini çaresiz hissetmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla bu çaresizlik öfkeye dönüşerek, bazen fiziksel bazen de psikolojik şiddet olarak karşı tarafa yansımaktadır. Bu şiddete maruz kalanların okullarda öğrenciler olması durumunda, onların okuldan soğumalarına ve uzaklaşmalarına neden olabilecek kadar önemli boyutlara ulaşabilmektedir.

Öğretmenlerin belli ilkelere dayanmayan, bağırma, fiziksel şiddet, haksız ve otoriter kurallar uygulama ve benzeri uygun olmayan davranışlar sergilemeleri eğitim öğretim ortamını olumsuz etkilemektedir (Gold ve Chamberlin, 1996). Sınıfında baskıcı bir ortam yaratan ve

öğrencilerini çok az motive eden bir öğretmenin, olumlu bir sınıf ortamı oluşturması oldukça zordur.

Bu bağlamda, stajyer öğrencilerin “öğretmenlik uygulaması” dersi kapsamında okullarda, öğretmenlerin öğrencilere zaman zaman şiddet uyguladıkları ile ilgili gözlemleri ve bu durumdan rahatsızlıklarını dile getirmeleri, araştırmanın yapılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Araştırmanın amacı, “Stajyer öğrencilerin, okullardaki şiddet türleri ve şiddetin görülme sıklığı ile ilgili gözlemlerini tespit etmek” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Problemi

Stajyer öğrencilerin okullarda, ““öğretmenlik uygulaması”” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddetin türleri ve sıklığı ile ilgili gözlemleri nelerdir?

Alt Problemler

1. Stajyer öğrencilerin, ““öğretmenlik uygulaması”” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddet türleri ve bu şiddetin sıklığı ile ilgili gözlemler nelerdir?
2. Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddetin türleri ve sıklığı cinsiyete göre değişmekte midir?
3. Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddetin türleri ve sıklığı öğrenim gördükleri bölüme göre değişmekte midir?
4. Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uygulanan şiddete ilişkin en çarpıcı gözlemleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma, tarama (associational-survey) araştırmalarından nedensel karşılaştırmalı modelde tasarlanmıştır. Bu araştırmalarda, üzerinde çalışma yapılan konu, araştırmacının manipülasyonu söz konusu olmaksızın iki grup birbiriyle karşılaştırarak ilişkisel bir şekilde incelenir. Tarama araştırmaları geniş bir kitleden seçilen örneklemden yola çıkılarak bir duruma yönelik tutum ve davranışları belirlemeyi amaçlar (Ekiz, 2007; Vanderstoep ve Johnston, 2009; Büyüköztürk, 2009). Nitel

araştırmalar ise neden-nasıl-sonuç bağlamında herhangi bir konu veya durum hakkında, nicel araştırmalara göre daha detaylı veri elde etmek amacıyla başvurulan araştırma çeşididir. Dolayısıyla bu araştırmada, okullarda meydana gelen şiddetin türleri ve sıklığının belirtildiği nicel araştırma türünün yanında, bu verileri kanıtlayıcı ve daha detaylı olarak şiddetin nasıl meydana geldiği ile ilgili veri sağlaması bakımından aynı zamanda nitel bir araştırmadır.

Evren ve rneklem

Araştırmanın evrenini Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2014-2015 Eğitim ğretim yılı Bahar döneminde “ğretmenlik uygulaması” dersi kapsamında, Samsun İli Merkez Atakum ve İlkadım İlçelerindeki okullarda uygulama yapan 4. sınıf öğrencileri ile formasyon eğitimi alan mezun durumundaki stajyer öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında örneklem alınmamış, evrenin tamamına ulaşmak amacıyla 285 stajyer öğrenciye(İlköğretim ve Ortaöğretim düzeyinde) okullarda şiddete ilişkin anket uygulanmıştır. Ancak bazı anketler (43 anket) uygun şekilde cevaplandırılmaması nedeniyle uygulama dışında tutulmuş olup, 242 anket değerlendirmeye alınmıştır. Uygulanan anketin, katılımcıların cinsiyet ve bölüm değişkenlerine göre dağılımları incelendiğinde; cinsiyet değişkenine gre%72,3’ kız (N=172), %27,7’si erkek (N=66); bölüm değişkenine göre ise %83,5’i ilköğretim (N=202) ve %16,5’i ortaöğretim (N=40) bölümlerinde yer almaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak stajyer öğrencilerin, uygulama yaptıkları okullardaki şiddet türleri ve sıklıkları ile ilgili doldurmaları gereken 19 maddeden oluşan 4’l likert tipi ve gözlemedikleri en çarpıcı şiddet vakalarını gösteren açık uçlu bir sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Anket, bir ölçek olarak tasarlanmamış olup, ölçek geliştirmedeki aşamalar kullanılmamıştır (şimşek, 2014; Fraenkel, Wallen Hyun, 2016). Bu nedenle literatürdeki çalışmalara bağlı olarak hazırlanan anketin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin ikisi lme değerlendirme, biri dil ve gramer ve biri eğitim uzmanı olmak üzere 4 uzmandan görüş alınarak ankete son şekli verilmiştir. Ankette yer alan maddelere verilen yanıtlar; “0” şiddetin olmadığını, “1” nadiren, “2” bazen, “3” sık sık, “4” her zaman olduğunu gösterecek şekilde değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

1. “Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddet türleri ve bu şiddetin sıklığı ile ilgili gözlemleri nelerdir?”

alt problemine ilişkin bulgular ve yorum

Tablo1: Şiddet türleri ve şiddetin sıklığına ilişkin stajyer öğrencilerin gözlemleri

	İlköğretim okulları				Ortaöğretim okulları			
	Şiddet Türleri	N	\bar{X}	Standart Sapma	Şiddet Türleri	N	\bar{X}	Standart Sapma
1	Azarlama	202	2,51	1,267	Azarlama	40	1,08	1,023
2	İlgilenmeme - görmezlikten gelme- dışlama	202	2,09	1,394	Notla korkutma/yıldırma	40	,75	1,256
3	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	202	2,05	1,365	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	40	,70	1,018
4	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	202	1,80	1,411	Ağız dalaşı-tartışma yapma	40	,63	,952
5	Hakaret etme	200	1,79	1,340	İğneleme	40	,55	,904
6	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	202	1,74	1,398	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	40	,55	,959
7	İğneleme	202	1,62	1,200	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	40	,50	,877
8	Ağız dalaşı-tartışma yapma	202	1,62	1,334	İlgilenmeme - görmezlikten gelme- dışlama	40	,43	,903
9	Ayrımcılık yapma	202	1,54	1,320	Ayrımcılık yapma	40	,38	,807
10	Notla korkutma/yıldırma	202	1,52	1,361	Anne ve babayla korkutma	40	,35	,864
11	Küfür, kaba söz ve davranış gösterme	202	1,36	1,317	Hakaret etme	40	,31	,694
12	Alay etme	202	1,35	1,304	Lakap takma	40	,28	,751
13	Tehdit etme	202	1,09	1,280	Küfür, kaba söz ve davranış gösterme	40	,23	,706
14	Anne ve babayla korkutma	202	1,08	1,218	Şaka yoluyla tekme, tokat, yumruk atma	40	,23	,733
15	Şaka yoluyla tekme, tokat, yumruk atma	202	1,03	1,220	Tehdit etme	40	,20	,758
16	Lakap takma	202	,93	1,125	Alay etme	40	,10	,304
17	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	202	,67	1,054	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	40	,05	,221
18	Dayak atma	202	,67	1,024	Cinsel istismarda bulunma	40	,03	,158
19	Cinsel istismarda bulunma	202	,10	,537	Dayak atma	40	,00	,000

Tablo1 incelendiğinde, “öğretmenlik uygulaması”dersi kapsamında ilköğretim düzeyindeki okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları ile ilgili gözlemleri aritmetik ortalamalarına göre en fazla olandan en az olana doğru sıralandığında; sık sık görülen şiddet türleri “azarlama ($\bar{X}=2,51$)”, “İlgilenmeme - görmezlikten gelme- dışlama ($\bar{X}=2,09$)” ve “İncitecek söz ya da davranışta bulunma ($\bar{X}=2,05$)” iken, bazen görülen şiddet türleri “öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme ($\bar{X}=1,80$)”, “hakaret etme ($\bar{X}=1,79$)”, “eksiklikleri-hataları yüze vurma ($\bar{X}=1,74$)”, “iğneleme ($\bar{X}=1,62$)”, “ağız dalaşı-tartışma yapma ($\bar{X}=1,62$)”, “ayrımcılık yapma ($\bar{X}=1,54$)”, “notla

korkutma/yıldırma ($\bar{X}=1,52$), “küfür, kaba söz ve davranış gösterme ($\bar{X}=1,36$)”, “alay etme ($\bar{X}=1,35$)”, “tehdit etme ($\bar{X}=1,09$)”, “anne ve babayla korkutma ($\bar{X}=1,08$)” ve “şaka yoluyla tekme, tokat, yumruk atma ($\bar{X}=1,03$)” şeklinde ve nadir olarak da “lakap takma ($\bar{X}=,93$)”, “istismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma) ($\bar{X}=,67$)”, “dayak atma ($\bar{X}=,67$)” ve “cinsel istismarda bulunma ($\bar{X}=,10$)” şeklinde olduğu görülmektedir. Ayrıca “öğretmenlik uygulaması” dersi kapsamında ortaöğretim düzeyindeki okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin, öğretmenden öğrenciye şiddet ile ilgili gözlemleri aritmetik ortalamalarına göre en fazla olandan en az olana doğru sıralandığında; bazen görülen şiddet türü “azarlama ($\bar{X}=1,08$)”iken, “dayak atma”nın hiç görülmediği ve diğer şiddet türlerinin de nadiren (0-1 puan aralığı) gerçekleştiği görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkıldığında öğretmenlerde gözlenen şiddet davranışlarının daha çok fiziksel şiddete ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır.

2. “Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddetin türleri ve sıklığı cinsiyete göre değişmekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular ve yorum

Tablo2: Şiddet türlerine ilişkin stajyer öğrencilerin gözlemlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

	Şiddet Türleri	Cinsiyet	N	\bar{X}	Standart Sapma	T	df	p
1.	Dayak atma	Kız	172	,57	,986	-,662	236	,508
		Erkek	66	,67				
2.	Şaka yoluyla tekme, tokat, yumruk atma	Kız	171	,95	1,226	,514	235	,607
		Erkek	66	,86				
3.	Ağız dalaşı-tartışma yapma	Kız	172	1,44	1,325	-1,003	236	,317
		Erkek	66	1,64				
4.	Küfür, kaba söz ve davranış gösterme	Kız	171	1,20	1,319	-,275	235	,784
		Erkek	66	1,26				
5.	Hakaret etme	Kız	171	1,57	1,410	-,362	233	,717
		Erkek	64	1,64				
6.	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	Kız	172	1,85	1,421	-,491	236	,624
		Erkek	66	1,95				
7.	Azarlama	Kız	172	2,31	1,361	-,364	236	,716
		Erkek	66	2,38				
8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	Kız	172	1,85	1,495	-,426	236	,671
		Erkek	66	1,94				
9.	Ayrımcılık yapma	Kız	172	1,40	1,345	,037	236	,970
		Erkek	66	1,39				
10.	Tehdit etme	Kız	172	,81	1,374	-2,714	236	,008
		Erkek	66	1,33				
11.	Anne ve babayla korkutma	Kız	172	,90	1,183	-2,151	235	,033
		Erkek	65	1,28				
12.	Notla korkutma/yıldırma	Kız	172	1,35	1,578	-1,184	236	,239

		Erkek	66	1,61				
13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	Kız	172	1,64	1,409	-,058	236	,954
		Erkek	66	1,65				
14.	Alay etme	Kız	172	1,17	1,320	-,549	236	,584
		Erkek	66	1,27				
15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	Kız	172	1,53	1,436	-1,156	236	,249
		Erkek	66	1,77				
16.	Lakap takma	Kız	171	,77	1,057	-1,616	235	,107
		Erkek	66	1,03				
17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	Kız	171	,54	1,176	-,988	235	,325
		Erkek	66	,70				
18.	İğneleme	Kız	172	1,36	1,096	-2,409	236	,017
		Erkek	66	1,76				
19.	Cinsel istismarda bulunma	Kız	172	,06	,736	-1,144	236	,256
		Erkek	66	,17				

Tablo2 incelendiğinde, “öğretmenlik uygulaması” dersi kapsamında okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin, öğretmenden öğrenciye şiddet ile ilgili gözlemleri, cinsiyetlerine göre t testi ile karşılaştırıldığında *tehdit etme* ($p=,008$), *anne ve babayla korkutma* ($p=,033$) ve *iğneleme* ($p=,017$) şiddet türlerinde erkek öğrenciler lehine ($p\leq,05$) anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Dolayısıyla okulda meydana gelen olay/durumların bir şiddet vakası olarak algılanmasında stajyer öğrencilerden erkeklerin gözlemlerinin, kızların gözlemlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, diğer şiddet türlerinde stajyer öğrencilerin cinsiyetlerine göre gruplar arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmamasına ($p>,05$) rağmen, verilen cevapların aritmetik ortalamaları incelendiğinde diğer şiddet türlerinde de stajyer öğrencilerden erkeklerin şiddet gözlemlerine ilişkin puan ortalamalarının, kızlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, gerek ailede gerekse okulda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla şiddete maruz kalmaları nedeniyle (Çubukçu ve Dönmez, 2012), karşılaştıkları şiddet durumlarını normal olarak algıladıkları, dolayısıyla da stajyer kız öğrencilerin okullardaki şiddeti az görmelerinde bu durumun önemli bir faktör olabileceği düşünülmektedir.

3. “Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uyguluyor ise uyguladıkları şiddetin türleri ve sıklığı öğrenim gördükleri bölüme göre değişmekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular ve yorum

Tablo3: Stajyer öğrencilerin şiddet türlerine ilişkin gözlemlerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre karşılaştırılması

		Bölüm	N	\bar{X}	Standart Sapma	t	df	p																																																																																																																																																																																																																		
1.	Dayak atma	İlköğretim	202	,67	1,024	9,276	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,00					2.	Şaka yoluyla tekme, tokat, yumruk atma	İlköğretim	201	1,03	,733	5,573	240	,000	Formasyon	40	,23	3.	Ağız dalaşı-tartışma yapma	İlköğretim	202	1,62	,952	5,601	240	,000	Formasyon	40	,63	4.	Küfür, kaba söz ve davranış gösterme	İlköğretim	202	1,36	,706	7,737	240	,000	Formasyon	39	,23	5.	Hakaret etme	İlköğretim	200	1,79	,694	10,150	240	,000	Formasyon	39	,31	6.	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	İlköğretim	202	2,05	1,018	7,228	240	,000	Formasyon	40	,70	7.	Azarlama	İlköğretim	202	2,51	1,023	7,773	240	,000	Formasyon	40	1,08	8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	İlköğretim	202	2,09	,903	9,610	240	,000	Formasyon	40	,43	9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000	Formasyon	40	,38	10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537
2.	Şaka yoluyla tekme, tokat, yumruk atma	İlköğretim	201	1,03	,733	5,573	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,23					3.	Ağız dalaşı-tartışma yapma	İlköğretim	202	1,62	,952	5,601	240	,000	Formasyon	40	,63	4.	Küfür, kaba söz ve davranış gösterme	İlköğretim	202	1,36	,706	7,737	240	,000	Formasyon	39	,23	5.	Hakaret etme	İlköğretim	200	1,79	,694	10,150	240	,000	Formasyon	39	,31	6.	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	İlköğretim	202	2,05	1,018	7,228	240	,000	Formasyon	40	,70	7.	Azarlama	İlköğretim	202	2,51	1,023	7,773	240	,000	Formasyon	40	1,08	8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	İlköğretim	202	2,09	,903	9,610	240	,000	Formasyon	40	,43	9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000	Formasyon	40	,38	10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03						
3.	Ağız dalaşı-tartışma yapma	İlköğretim	202	1,62	,952	5,601	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,63					4.	Küfür, kaba söz ve davranış gösterme	İlköğretim	202	1,36	,706	7,737	240	,000	Formasyon	39	,23	5.	Hakaret etme	İlköğretim	200	1,79	,694	10,150	240	,000	Formasyon	39	,31	6.	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	İlköğretim	202	2,05	1,018	7,228	240	,000	Formasyon	40	,70	7.	Azarlama	İlköğretim	202	2,51	1,023	7,773	240	,000	Formasyon	40	1,08	8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	İlköğretim	202	2,09	,903	9,610	240	,000	Formasyon	40	,43	9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000	Formasyon	40	,38	10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																		
4.	Küfür, kaba söz ve davranış gösterme	İlköğretim	202	1,36	,706	7,737	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	39	,23					5.	Hakaret etme	İlköğretim	200	1,79	,694	10,150	240	,000	Formasyon	39	,31	6.	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	İlköğretim	202	2,05	1,018	7,228	240	,000	Formasyon	40	,70	7.	Azarlama	İlköğretim	202	2,51	1,023	7,773	240	,000	Formasyon	40	1,08	8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	İlköğretim	202	2,09	,903	9,610	240	,000	Formasyon	40	,43	9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000	Formasyon	40	,38	10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																														
5.	Hakaret etme	İlköğretim	200	1,79	,694	10,150	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	39	,31					6.	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	İlköğretim	202	2,05	1,018	7,228	240	,000	Formasyon	40	,70	7.	Azarlama	İlköğretim	202	2,51	1,023	7,773	240	,000	Formasyon	40	1,08	8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	İlköğretim	202	2,09	,903	9,610	240	,000	Formasyon	40	,43	9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000	Formasyon	40	,38	10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																										
6.	İncitecek söz ya da davranışta bulunma	İlköğretim	202	2,05	1,018	7,228	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,70					7.	Azarlama	İlköğretim	202	2,51	1,023	7,773	240	,000	Formasyon	40	1,08	8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	İlköğretim	202	2,09	,903	9,610	240	,000	Formasyon	40	,43	9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000	Formasyon	40	,38	10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																						
7.	Azarlama	İlköğretim	202	2,51	1,023	7,773	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	1,08					8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	İlköğretim	202	2,09	,903	9,610	240	,000	Formasyon	40	,43	9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000	Formasyon	40	,38	10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																		
8.	İlgilenmeme - görmezlikten gelme-dışlama	İlköğretim	202	2,09	,903	9,610	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,43					9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000	Formasyon	40	,38	10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																														
9.	Ayrımcılık yapma	İlköğretim	202	1,54	,807	7,413	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,38					10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000	Formasyon	40	,20	11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																										
10.	Tehdit etme	İlköğretim	202	1,09	,758	5,965	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,20					11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000	Formasyon	40	,35	12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																						
11.	Anne ve babayla korkutma	İlköğretim	201	1,08	,864	4,522	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,35					12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001	Formasyon	40	,75	13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																																		
12.	Notla korkutma/yıldırma	İlköğretim	202	1,52	1,361	3,330	240	,001																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,75					13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000	Formasyon	40	,55	14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																																														
13.	Öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme	İlköğretim	202	1,80	,959	6,906	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,55					14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000	Formasyon	40	,10	15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																																																										
14.	Alay etme	İlköğretim	202	1,35	,304	12,081	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,10					15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000	Formasyon	40	,50	16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																																																																						
15.	Eksiklikleri-hataları yüze vurma	İlköğretim	202	1,74	,877	7,309	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,50					16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000	Formasyon	40	,28	17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																																																																																		
16.	Lakap takma	İlköğretim	201	,93	,751	4,591	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,28					17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000	Formasyon	40	,05	18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																																																																																														
17.	İstismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)	İlköğretim	201	,67	,221	7,567	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,05					18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000	Formasyon	40	,55	19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																																																																																																										
18.	İğneleme	İlköğretim	202	1,62	,904	6,436	240	,000																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,55					19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389	Formasyon	40	,03																																																																																																																																																																																																						
19.	Cinsel istismarda bulunma	İlköğretim	202	,10	,537	,863	240	,389																																																																																																																																																																																																																		
		Formasyon	40	,03																																																																																																																																																																																																																						

Tablo3 incelendiğinde, “öğretmenlik uygulaması” dersi kapsamında okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin, öğretmenlerin öğrencilerine uyguladıkları şiddet ile ilgili gözlemleri, öğrencilerin buldukları guruplara göre t testi ile karşılaştırıldığında *dayak atma, şaka yoluyla tekme, tokat, yumruk atma, ağız dalaşı-tartışma yapma, küfür, kaba söz ve davranış gösterme, hakaret etme, incitecek söz ya da davranışta bulunma, azarlama, İlgilenmeme - görmezlikten gelme- dışlama, ayrımcılık yapma, tehdit etme, anne ve babayla korkutma, notla korkutma/yıldırma, öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme, alay etme, eksiklikleri-hataları yüze vurma, lakap takma ve istismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)* şiddet türlerinde anlamlı farklılığın ($p \leq 0,05$) meydana geldiği; *cinsel istismarda bulunma* şiddet türünde ise anlamlı farklılığın ($p > 0,05$) meydana gelmediği görülmektedir. Gurupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, meydana gelen farklılığın ilköğretim bölümü gurubundaki stajyer öğrencilerin lehine olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin yaşça küçük olmaları ve kendilerini yeterince savunamamalarından dolayı daha fazla şiddete maruz kalmalarından kaynaklanabilir.

4. “Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmalarını esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uygulanan şiddete ilişkin en çarpıcı gözlemleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular ve yorum

Bu alt probleme ilişkin bulgular, stajyer öğrencilerin kendi ifadeleriyle açık uçlu olarak verilmiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde, stajyer öğrencilerin gözlemlerinin önemli bir kısmının içeriğinde birden fazla şiddet içeren ifadelere rastlanmıştır. Dolayısıyla stajyer öğrencilerin verdikleri cevaplar dikkate alınarak verilerin gruplandırılması yoluna gidilmiştir. Bu nedenle, stajyer öğrencilerin cevapları “*fiziksel şiddet*”, “*fiziksel şiddet, tehdit ve aşağılama*”, “*azarlama, alay etme, hakaret etme, notla korkutma ve aşağılama*”, “*dışlama ve dikkate almama*”, “*anne-babayla korkutma ve tehdit*” ve “*cinsel istismar*” olmak üzere toplam altı şiddet türü kategorisinde ele alınmıştır.

a. Stajyer öğrencilerin okullarda şiddete yönelik gözlemlerinde, öğrencilerin en çok *fiziksel şiddete* maruz kaldıkları tespit edilmiş olup, stajyer öğrencilerin kendi ifadeleriyle yalnızca *fiziksel şiddet* içeren gözlemleri;

Ö1: “Öğrenci nakil ile gelmiş, hiperaktif bir öğrenci ve bazı yetenekleri de var öğrencinin. Ama öğretmen emekliliği gelip emekli olmayanlardanmış. Öğrenci yerinden dahi kalkmasını istemiyor ve bunun da yolunu bulmuş. Sürekli kulağını çekiyor. Öğretmen ayağa kalktıkça öğrenci kulaklarını kapatıyordu.

Anlam veremedim, sebebi buymuş meğer. 2. Öğretmenlerinin gelmediği bir sınıfa verildim. Arkadaşım da vardı yanımda. Önce arkadaşım bir öğrenciyi azarladı (Beni üzen olaylardan biri bu öğrenciyi sınıftan kovdu, ne olduğunu anlamadım.) Daha sonra arkadaşım gitti. Bir ders sonra boş olan bir sınıf öğretmeni geldi ve sınıfta gezinmeye başladı. Bir öğrenci ayağa kalktı ve arkadaşının yanına geçti, öğretmen gidip öğrencinin kulağını çekip ağlattı. Ben hocayı şikâyet etmeme rağmen bir şey olmadı ve hocalarını savundular. Ertesi hafta şikâyet ettiğim hoca yanıma gelip kendince açıklama yapmaya çalıştı ama sonuçta o öğrencinin canı yandı ve rencide oldu arkadaşlarının yanında. 3. en son gittiğim stajda girdiğim sınıfta bir ödev için 10 öğrencinin kafasına vurup ağlattı. Aynı zamanda sözel olarak da harekette bulundu.”

Ö2: “Öğretmen, sınıftaki öğrenciyi azarlayıp yerine oturmasını söyledi ama öğrenci dinlemedi öğretmen bir hışımla öğrencinin yanına gidip, sırtına başına vurmaya başladı, " kalkmayacaksın yerinden ve sessiz olacaksın" diye bağırdı.”

Ö3: “Okulda ilköğretim öğrencisine, soruyu yanlış çözmesinin üzerine öğretmen önce saç çekme, elini yumruk yaparak sert şekilde vurma ve tokat atma seyrinde devam eden davranışlar. Aynı zamanda sıra arasında tekme atma da bulunmaktadır.”

Ö4: “İlköğretim okullarından birinde beden eğitimi dersinde üç kişi sağ sol ayağını karıştırdı diye sınıfın ortasında tokat atarak dövdü ve azarladı.”

Ö5: “Genelde çocuklar, öğrenciler ayakta dolanıp ders esnasında dolaştıkları için kulak çekme, tokat atma vb davranışlar oluyor.”

Ö6: “Samsun'un en güzel okullarından birinde 2. sınıf öğretmeni öğrencilere aşırı şekilde şiddet uygulamaktaydı. Çok uyardık, okul müdürüyle konuştuk o da sonuç vermeyince fakültedeki hocalarımın da desteğini alarak MEM müdür yardımcısı ile görüştim. Sağ olsun şiddet o sınıfta son bulmuştu. Ama zihniyetten dolayı kalıcı olduğunu düşünmüyorum.”

Ö7: “Müdür yardımcısının bir öğrenciyi tokatladığına şahit oldum. Eliyle yanağına ve ensesine vurdu, ayağıyla tekmeleyerek kapıya doğru itti.”

Ö8: “Geçen sene öğretmen 3. sınıf öğrencisini bayağı bir tokatlamıştı ve veliler de itiraz etmemişti. Nedeni de çocuğun konuşmasıydı.”

Ö9: “Öğretmen, öğrencinin dosyasına baktığı için 5 öğrenciyi tahtaya çıkartıp saçını çekti, yanağını sıkı ağlattı.”

Ö10: “sınıf öğretmeni, sınıfta tüm öğrencilerin gözünün önünde sırtından defalarca yumrukladı.”

Ö11: “Staj sınıfında stajyer öğretmenler ders anlatırken, yani arkadaşım öğrenciyi susturamadığı için öğretmen onu iterek sınıftan dışarıya attı ve 5 k kadar dışarıda ne yaptığı meçhul.”

Ö12: “Öğretmen öğrencilerin teneffüste yaramazlık yaptığını ve sınıfa girmediğini görünce bir öğrencinin arkasına tekme attığını gördüm. Öğretmen çok sinirliydi.”

Ö13: “Staj okulum (1-8) sınıflara eğitim veren bir kurumdur. Kurumda 8. sınıf öğrencilerinden bir öğrenci küçük çocuklardan para istemekte ve onları korkutmaktadır. Okul müdür yardımcısı öğrenciyi bulduğum sınıfa getirdi ve tekme tokat dövdü. Okulun kurallarını bozarsanız öyle olur dedi.”

Ö14: “ilkokul öğretmeni öğrencisine boncuklu tabancayla ateş etti.”

Ö15: “Staj okulunda girdiğim bir sınıfta hoca çocuklara şiddet uyguluyor. Ödevini yapmayan öğrencinin kız erkek fark etmeksizin kafalarına anahtarla vuruyor.”

Ö16: “Erkek bir öğretmen kız öğrencisini okula gelmediği için azarladı. Cevap vermeyen öğrenciyi tahta önünde uzun süre bekletti. Cevap vermemeye devam edince, sarstı ve yere oturmasını istedi. Kız öğrenciyi taşa oturttu ve bir süre bekletti. 20 yıldan fazla kıdemi olan bir öğretmendi.”

Ö17: “Gittiğim staj okulunda öğrenciler, stajyerler olmadığında öğretmenlerinin onlara tokat vb attıklarını söyledi. Aynı okulda staj yapan arkadaşlarım da okulda şiddetle karşılaştıklarını fakat öğrencilerin ses çıkarmadıklarını söyledi (bazı öğretmenlerin). Ben de öğretmenin arada küçük tehditlerine rastladım.”

Ö18: “Bir gün stajdaydım çok ilgimi çeken ve esefle kınadığım bir durumu anlatmak isterim. Öğrencilerin çok konuşmasına sinirlenen öğretmen masada ne varsa defter, kitap, kalem öğrencilerin sırtlarına vuruyordu. Çok kınadım ama sonuç olarak görmezden gelmek zorundaydım. Çok korkmuştum, o sinirle ne yapacağı belli değildi, çok değişik bir durumdu.”

Ö19: “Öğretmenin, çocuğun saçlarını çektiğini gördüm.”

Ö20: “Öğretmen öğrencinin boğazını sıktı, öğrenciyi çok sinirlendi. Biz sınıfta olmamıza rağmen seni bir daha uyarılmayacağım diyerek sırasında öğrencinin boğazını sıktı.”

Ö21: “Bugün gittiğim stajda öğrenci derste sesli bir şekilde konuştuğu için öğretmen ona tokat attı.”

Ö22: “Erkek öğretmen, erkek öğrencisinin sınıfta dolaştığı için kulağını çekip tekme attı. Erkek öğretmen koridorda koşan birkaç öğrenciyi durdurup azarladı. Hakaret etti ve ailelerine söylemekle tehdit etti.”

Ö23: “35 yaş üstü bir bayan öğretmen sözle baskı kurarak temasla karışık olarak çocuğu sarsmıştı. Öğrenci duvara ayağını basmıştı. Öğretmen nedenini sorunca öğrenci "arkadaşım yap dedi" dedi. Öğretmen öğrenciyi camın yanına sürükleyerek götürdüktan sonra arkadaşına "atla de" şuna dedi. Öğrenciyi sarsarak "Her dediğini yapmak zorunda değilmişsin değil mi?" dedi.”

Ö24: “Hareketli erkek öğrencisine öğretmenin şaka yoluyla sürekli vurması ve öğrenci ayrımı yapması.”

Ö25: “9. sınıf öğrencisi derste gürültü yapmıştı. Öğretmenin konsantrasyonunu bozdu. Öğretmen öğrencinin kulağını şaka yollu çekti. Fakat dozunu ayarlayamadı herhalde. Öğrenci kızardı, "öğretmenim çok acıttınız" dedi ağlamaklı bir ifade ile. Öğretmen yaptığı hakareten dolayı özür diledi. "Biraz fazla kaçtı" dedi.”

Ö26: “Öğretmen cetvelle, konuşan öğrencilerini tahtaya çıkarıp ellerine vurdu, kulağını çektiği de oldu.”

Ö27: “Öğretmen, öğrencisini sınıfın önüne çıkararak hakaret edip tekme tokat dövdü.”

Ö28: “Öğrenciler zil çaldıktan sonra sınıfa girmediği için tahta önünde sıraya koyup, öğrencileri omuzlarından sallayıp cetvelle ellerine şiddetle vurdu. Bunun yanında derste çok sık düzen bozuldukça omuzdan tutup sallama ve baş-el olmak üzere şiddetle vurmaya çok sık yer veriliyor. Bazen sınıftan çıkarıp bir süre sonra geri gelmesi sağlanıyor.”

Okullarda, öğretmenlerin öğrencilerine fiziksel şiddet uygulamalarına ilişkin stajyer öğrencilerin gözlemleri incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenleri tarafından; kulak çekme, kafaya vurma, sırtına vurma, itme, yumruklama, saç çekme, tekme atma, boncuklu tabancayla

ateş etme, sarsma, sınıfta yere oturtma, boğaz sıkma, tokat atma, ailelerine söylemekle tehdit etme, şaka yoluyla kulak çekme, cetvelle ele vurma, sınıftan atma gibi fiziksel şiddet türlerine maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilere yönelik bu şiddetin nedenleri incelendiğinde; yerinden kalkma, soruyu yanlış çözme, sağını solunu karıştırma, arkadaşının yanına gitme, öğretmenin dosyasına bakma, teneffüste yaramazlık yapma, büyük çocukların küçük çocuklardan para isteme, soruya cevap verememe, çok konuşma, ders esnasında sesli konuşma gibi durum ve davranışlar nedeniyle öğretmenleri tarafından fiziksel şiddete uğradıkları tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin pedagojik yönden yetersiz olmaları nedeniyle, öğrencilerin davranışlarını eğitim biliminin öngörülere doğrultusunda değil de, fiziksel güç ve baskı kullanarak değiştirmeye çalışmalarından kaynaklanabilir.

b. Stajyer öğrencilerin, öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel şiddet, tehdit ve aşağılama şiddet davranışlarına ilişkin gözlemleri;

Ö29: “Gittiğim staj okulunda 50 yaşlarında bir öğretmen, çocuk yaramazlık yapmadığı halde yanına çağırarak sınıfın ortasında kulağını çekti. Çocuğa "senin o dilini koparırım, senin gibiler bu ülkenin başına sıkıntı açıyor, o yüzden önceden önlemini almalı" diyerek çocuğu tehdit etti. Çocuğun kulağını canını yakacak şekilde çekti ve çocukla göz teması bile kurmadan konuşmaya devam etti.”

Ö30: “4. sınıf bir erkek öğretmen tarafından çocuklara her ders şiddet uygulanmaktaydı. Hakaret ve şiddet, istisnasız her ders yapılmaktaydı. Öğretmen hatta sinirini alamadığı için ard arda gidip gelip çocuğa peş peşe tokatlar yağdırıyordu. Hatta çocuk eliyle yüzünü kapatmaya çalışmasına rağmen, izi vermiyor, çocuğa dövmeyle yetinmiyor tehdit ve hakaret ediyordu.”

Ö31: “Biz birinci dönem staj okulundayken bir bay hoca, sınıfı resmen şiddetten kıldı geçirdi. Tokat atmak mı, sözle taciz mi bir de bizim yanımıza gelerek yaptığının haklılığını savunuyordu. Söz alan herkesi ilk önce bir azarlayıp ardından sözünü dinliyordu. Çocuklar bu duruma o kadar alışmışlardı ki inanamadım ben görünce. Bence öğretmenin akıl sağlığında bir problem vardı.”

Ö32: “Emekliliği yaklaştırmış bir erkek öğretmen öğrencileri sürekli azarlayıp tehdit ediyor. En dikkatimi çeken hareketi, çocuğun kulağını defalarca çekti, çocuğun ensedeki saçını çekip kaldırdı ve en kötüsü de bir dahakine dilini keseceğim, koparacağım senin gibiler bu ülkeye zarar, ileride senin gibi çok konuşanlar yüzünden ülke hayır görmez, dilini koparayım da o zaman gör sen dedi. Ağlamamak için kendimi zor tuttum.”

Ö33: “Gittiğim okulda bir öğretmen öğrencileri ayağa kaldırarak kafalarına vuruyordu, durmadan azarlıyordu. Erkek öğretmen ve yaklaşık 10-15 yıllık bir öğretmendi. Öğrenciler yanlış davranışlarda bulunduğu anda bu şekilde onları korkutuyordu.”

Ö34: “İlkokul 2. sınıf öğretmeni xy adındaki bir öğrenciyi yakasından tutarak sürükledi. Öğrenciyle şakalaşmış gibi ara sıra çocuklara dalıyordu. Bazen de sözlü olarak onur kırıcı, aşağılayıcı, hakaret edici sözler söylüyordu. Öğretmen hiç öğretmen gibi değildi.”

Ö35: “Emekliliği yaklaşmış bir erkek öğretmen derste konuşan iki öğrenciye vurmuştu ve onları azarlamıştı. O an ben bile öğretmenden korktum.”

Ö36: “Birinci sınıfa giden çocuğa hem hakaret hem fiziksel şiddet uygulamıştı öğretmen, tekme tokat geleneksel yolların geçerli olduğunu söylemişti. Ağız bozuk bir öğretmendi. Küçük bedenlere hiç acımadan vurabiliyordu.”

Ö37: “Yaklaşık 30-35 yıllık bir kıdeme sahip bir erkek öğretmen öğrencilere sürekli hakaret etmekte, onları rencide ederek kişiliklerini olumsuz etkilemekteydi.”

Ö38: “Hakaret ve dayak atma. Erkek - bayan öğretmenler derste öğrencilerin saçlarını çekiyorlar, hakaret ediyorlar, kafalarına vuruyorlar.”

Ö39: “40-45 yaş arası olduğunu tahmin ettiğim 4. sınıf öğretmeni öğrencilerden bezmiş, sabırsız, öğrencilere tokat atan azarlayan lakap takan bir öğretmendi. Bir soruya yanlış cevap veren öğrenciye tokat atıp azarladığını görünce dehşete kapıldım. Öğrenciler ise çaresiz ve mecburen öğretmene katlanıyorlardı. Dayak yiyen öğrenciler sıralarında sessizce ağlıyorlardı.”

Ö40: “45 yaşlarında bay bir öğretmen sınıfta arka sıralarda oturan çocuklar dersin akışını bozuyor diye, hakaret içerikli olarak uyardı. Öğrencilerin davranışları devam edince 4. sınıf öğrencisine sert bir tokat attı. Bu öğretmenin öğrencileri susturma şekli genel olarak azarlamak ve korkutmak şeklinde.”

Ö41: “Gittiğim bir okulda öğretmen sınıfta hiperaktif bozukluğu olan bir öğrenciye yerinde duramadığı için ve bu hastalığını da bile bile kulağından çekerek sınıfın dışına çıkardı. Öğrenci çok uyumsuzdu. Fakat üstesinden psikolojik süreçlerle gelinebilir. Arkadaşları önünde rencide olmuştu.”

Ö42: “Emekliliğine az kalmış bir sınıf öğretmeni idi. Biz sınıfın en arasındaki sırada oturmaktaydık. Öğretmen sınıfa girdi, ön sırada oturan kız çocuğuyla dalga geçmeye başladı. Bize dönerek sizce de maymuna benziyor mu diyerek kız çocuğunu kulağından tutarak bize doğru getirdi. Daha sonra bir soruya cevap veremedi diye gene aynı hareketlerle çocuğu bize getirerek, cezalandırmamızı istedi. Biz bir davranışta bulunmayınca çocuğa tokat atmaya başladı. Garip olan, çocuğun bu davranışlara tepki vermemesiydi.”

Ö43: “Hocamız 30 yaşlarında sınıf öğretmeni idi. Sınıfında öğrencilerini yanlış yaptıklarında dalga geçerek rencide etti. Çok kızınca tokat atıyordu.”

Okullarda fiziksel şiddet, tehdit ve aşağılama şiddet türlerinde stajyer öğrencilerin gözlemleri incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenleri tarafından; sınıfın ortasında kulağının çekilmesi, sinirini alamadığı için ard arda gidip gelip çocuğa peş peşe tokatlar yağdırması, söz alan herkesi ilk önce azarlayıp ardından söz hakkı vermesi, dilini kesecem - koparacam senin gibiler bu ülkeye zarar demesi, öğrenciyi yakasından tutarak sürüklemesi (2. sınıf), şakalaşmış imajı vererek çocuklara saldırmaması, hakaret etmesi, azarlaması, lakap takması, kulağından çekerek sınıfın dışına çıkarması, öğrenciyi maymuna benzetmesi, dalga geçmesi gibi fiziksel şiddet, tehdit ve aşağılamaya maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilere yönelik bu şiddetin nedenleri incelendiğinde öğrencilerin; hiçbir şey yok iken (gereksiz yere – nedeni belli değil), sınıfta konuştuğu için, öğretmenin geleneksel yolların geçerli olduğunu düşünmesi,

soruya yanlış cevap verme, ileride senin gibi çok konuşanlar yüzünden ülke hayır görmez, çocuklar dersin akışını bozuyor diye, hiperaktif bozukluğu olan bir öğrenciye yerinde duramadığı için, soruya cevap verememe gibi durum ve davranışlar nedeniyle öğretmenleri tarafından fiziksel şiddet, tehdit ve aşağılamaya uğradıkları tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin pedagojik yönden yetersiz olmaları ve ruhsal açıdan kendilerini rahatlatmak amacıyla, öğrencilerin davranışlarını eğitim biliminin öngörülerini doğrultusunda değil de, fiziksel şiddet, tehdit ve aşağılama yoluyla değiştirmeye çalışmalarından kaynaklanabilir.

c. Stajyer öğrencilerin okullarda öğretmenden öğrenciye yönelik azarlama, alay etme, hakaret etme, notla korkutma ve aşağılama davranışlarıyla ilgili gözlemleri;

Ö44: “Erkek bir öğretmenin sınıfın düzenini bozan kaynaştırma öğrencisine azarlama, alay etme gibi sözlü şiddeti sonrası ceza için ders boyunca yerde oturtup bekletildiğini gördüm.”

Ö45: “Gittiğim staj okulunda sık sık gördüğüm, öğrenciyi rencide ederek onu aşağılama, incitme ve onu notla korkutma. Bunu çoğu sınıfta gördüm. Yaş ortalaması olarak 45-50 civarı öğretmenlerdi ve genelde erkeklerdi. Şiddeti gösterme sebebi ise öğrencinin, öğretmenin anlattıklarına karşılık verememesi, bireysel farklılıkların ihmal edilip sabır göstermemeleri.”

Ö46: “Kaba sözler çok fazla kullanılıyor, en ufak bir şeyde bile. Öğrenciyi yerin dibine sokuyorlar. Bir keresinde karşılaştığım bir olayda tenefüs bitmişti. Çocuklar sınıfta ayakta dolaşıyordu, çocuklardan bir tanesi "öğretmenim siz bize neden kızmıyorsunuz herkes ayakta dedi" demek ki öğretmenleri aşırı tepki gösteriyor. Bizi sınıflarında istemeyen öğretmenler de oluyor. Sanırım onlar öğrencilerin kulaklarını falan çekiyor, biz varken daha dikkatli davranıyorlar, olmadığımız zaman ne yaptıklarını bilmiyoruz tabi.”

Ö47: “Hakaret etme, Atakum'da 30-35 yaşlarında bir öğretmen sınıflarında öğrenme güçlüğü çeken ve sağlık sorunları olan bir öğrenciye arkadaşlarının içinde hakaret etti. Hıyar otur yerine, daha yapmadın mı gibi cümleler sarf etti, bazılarını da azarladı. Sert bakarak çocuğu sindirmeye çalıştı.”

Ö48: “Tahminen 40 yaşlarında bayan bir hoca sürekli azarlıyordu. Onlarla ağız dalaşı yapıyor ve öğrencilerden sürekli bir şikâyet etme durumundaydı.”

Ö49: “Öğretmen, RAM'dan gelen bir öğrencinin sınıfta kafasına vuruyor, sınıf içinde dışlama ve her yaptığına bağırtıyordu.”

Ö50: “50 yaşlarında bir erkek öğretmen 3. sınıf öğrencisini sınıfın dışına çıkarıp yüksek sesle bağırarak azarlardı.”

Ö51: “Bir öğrenci altına kaçırmişti. Öğretmen herkesin içinde öğrenciyi azarlardı ve rencide etti. Müdahale etmeyi düşündüm ama stajyer öğrenci olduğum bişey diyemedim.”

Ö52: “4. Sınıf öğrencisi sürekli dersin akışını ve huzurunu bozmaktaydı. 9-10 yaşlarında erkek bir öğrenciydi. Çocuk en arka sırada oturuyordu. Bu, öğretmenin onu görmezden gelmesinin bir göstergesiydi. Sanıyorum çocuk hiperaktifti. Sınıfta yaptığı gürültünün dozunu artırınca öğretmen öğrencinin elindeki kitabı hızla çekti. Çocuğun kitabının sayfası yırtıldı, öğretmen kitabı masaya vurarak onu susturmaya çalıştı.”

- Ö53: “Öğrenme güçlüğü olan 6 yaşındaki ilkökul öğrencisine öğretmenin tavırları ve azarlaması nedeniyle arkadaşlarının da dışlaması, diğer öğrenciler bize o geri zekâlı anlamaz dediler.”
- Ö54: “3. sınıflara derse girdim. Öğretmen işi olduğu için sınıftaydı ben de çocuklarla problem çözüyordum tahtada bir öğrenciyle biraz zorlandık anlatmada. Öğretmen bağırmağa başladı. "salak, gerizekâlı, bir çarpım tablosunu öğrenemedin" diye, ben de sesimi çıkaramadım tabi.”
- Ö55: “30-40 yaşları arasında erkek bir sınıf öğretmeni sınıfta öğrencilerine çok kaba konuşuyordu. Hatta bazı öğrencilere lakap takarak hitap ediyordu.”
- Ö56: “Sınıfın ortasında öğrencilerine susmaları için hakaret yağdıran, derslerde onları notlarla korkutup susmalarını sağlamaya çalışan, elleriyle masalara vurarak çocukları korkutmaya çalışan öğretmenler vardı.”
- Ö57: “6. sınıf sosyal bilgiler öğretmeni Atakum merkezde kız ya da erkek fark etmeden, alay etme çocukların anlamayacağı şekilde hakaret etme, iğneleme ve bu olay dört stajyer öğretmenin karşısında yapılıyor.”
- Ö58: “Sınıf ortasında konuşan bir öğrencinin aşağılanarak kişilik üzerinde tahripte karşı karşıya kalması.”
- Ö59: “Sınıf öğretmeni tahminen 40-45 yaşlarında öğrenciler onun söylediği şeyleri anlamıyor diye sürekli hakaret ediyor.”
- Ö60: “Öğretmenin arka sırada uyuyan bir kız öğrencisine sinirli bir şekilde hakaret ederek, neden derste uyumuş olduğunu sordu. Öğrenci öğretmenin bu tepkisine karşılık ağlamaya başladı. Öğretmen daha sonra öğrencisiyle alay edecek şekilde hakaret etmeye başladı. Bunun üzerine kız öğrenci kapıyı çarparak çıkıp gitti.”
- Ö61: “Öğrenciyi sınıf içerisinde küçük düşürücü söz söylemişti. Öğrencinin yaptığı bir hatayı kaba bir şekilde düzelterek öğrenciyi rencide etmişti.”
- Ö62: “Sık sık lakap takmaya rastladım. Boydan veya gözlükten dolayı. Öğretmenlerin öğrencilerine sık sık hakaretlerine rastladım. Genelde salak, anlayışsız, inek, bağlasan durmaz tarzında.”
- Ö63: “Öğretmen, bir 6. sınıf öğrencisine gülüyor diye vurmak üzere el kaldırdı fakat biz sınıftayız diye elini indirdi. Yoksa dövecekti, sonra sınıftan kovdu.”
- Ö64: “Öğretmen, öğrencilere siz yapamazsınız, beceriksizsiniz gibi kelimeler kullandı.”

Okullarda azarlama, alay etme, hakaret etme, notla korkutma ve aşağılama şiddet türlerinde stajyer öğrencilerin gözlemleri incelendiğinde öğrencilerin öğretmenleri tarafından; sınıfın ortasında sözlü şiddet sonrası ceza amaçlı ders boyunca yerde oturtulması, aşağılama - incitme ve notla korkutulması, öğrenciyi sınıfta istememesi, hakaret etmesi, sert bakışla sindirmeye çalışması, RAM'dan (Rehberlik Araştırma Merkezi) gelen öğrenciyi sınıfta dışlaması, sınıfın dışına çıkarıp azarlaması, hiperaktif öğrenciyi azarlaması, sınıfta bazı öğrenciler için geri zekâlı algısı oluşturmaları, alay etmesi, boydan veya gözlükten dolayı sık sık lakap takması gibi şiddet türlerine maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilere yönelik şiddetin nedenlerinin; kaynaştırma öğrencisinin sınıfın düzenini bozması; öğrencinin,

öğretmenin anlattıklarına karşılık verememesi, ödevini yapmaması, altına kaçırmaması, sınıfın düzenini bozması, öğrenmede güçlük yaşamaması, söylenenleri anlamaması (sınıfın çoğunluğu), derste uyuması, boyunun kısa olması veya gözlük takması gibi durum ve davranışlar olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin pedagojik yönden yetersiz olmaları ve ruhsal açıdan kendilerini rahatlatmak amacıyla, öğrencilerin davranışlarını eğitim biliminin öngörülleri doğrultusunda değil de, azarlama, alay etme, hakaret etme, notla korkutma ve aşağılama yoluyla değiştirmeye çalışmalarından kaynaklanabilir.

d. Stajyer öğrencilerin okullarda öğretmenden öğrenciye yönelik, dışlama ve dikkate almama türü şiddet içeren gözlemleri;

Ö65: “Dışlama, sınıf öğretmeni öğrencinin devamlı aynı sıkıntıyı çıkardığını düşünerek, "artık senin öğretmenin değilim, arkadaşların uslu böyle devam edersen artık seninle ilgilenmeyeceğim, sen serbestsin" dedi.”

Ö66: “Girdiğim 2. sınıflardan birinde öğretmen öğrenciyi en arka sıraya oturtmuştu. Bütün sınıf öğrenciyi dışlayınca öğretmene bu durumu sordum. Öğretmen öğrenci için rencide edici şeyler söyledi ve bunu bütün sınıf duydu.”

Ö67: “Sınıfta bir kaynaştırma öğrencisi vardı. Orta yaşlı bir öğretmen tüm öğrencilerle ilgilenirken kaynaştırma öğrencisiyle hiç ilgilenmiyordu. Sınıfta dışlanmış bir yerde oturtulmuştu. Sınıftan iyice soyutlanmıştı.”

Okulda, öğrenciyi dışlama ve dikkate almama şiddet türlerinde stajyer öğrencilerin gözlemleri incelendiğinde okullardaki öğrencilerin, öğretmenleri tarafından; sınıfın ortasında *artık senin öğretmenin değilim ve seninle ilgilenmeyeceğim* şeklinde ifadeler kullanması, *arka sıraya oturtması ve sınıftan soyutlaması* gibi şiddet türlerine maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilere yönelik bu şiddetin nedenleri hakkında herhangi bir net bulgu olmamakla birlikte, özellikle öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin bu şekilde şiddete uğradığı tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin pedagojik yönden özel eğitim uygulamaları bakımından yetersiz olmaları ve ruhsal açıdan kendilerini rahatlatmak amacıyla, öğrencilerin davranışlarını eğitim biliminin öngörülleri doğrultusunda değil de, dışlama ve dikkate almama yoluyla değiştirmeye çalışmalarından kaynaklanabilir.

e. Stajyer öğrencilerin okullarda öğretmenden öğrenciye yönelik, anne-babayla korkutma ve tehdit etme türünde şiddet içeren gözlemleri;

Ö68: “İlgilenmeme görmezlikten gelme dışlama çok görüyorum okulda genel olarak. Eksiklikleri hataları çocukların yüzüne vuruyorlar, Bir de annene babana söylerim diye korkutuyorlar. Daha çok bayanlar.”

Ö69: “Anne ve baba ile korkutma 7-9 yaş yani ilkokulda çok görülüyor. Çocuklardaki bireysel farklılıklara dikkat etmiyorlar. Çocuklar bir şey yapamayınca annene babana söyleyeceğim seni yoksa şimdi anneni babanı arayacağım diyorlar öğretmenlerin çoğunda görülüyor bu durum.”

Ö70: “Bir 1. sınıf öğrencisi sınıfta idrarını tutamamıştı, öğretmen "sınıfta yine mi yaptın? seni annene haber vereceğim, biktım senden mahsus yapıyorsun" dediğinde öğrenci ağlamaya başladı, öğretmen bunu umursamadı bile.”

Ö71: “Sınıf öğretmenlerinin birçoğu öğrenciyi küçük düşüren davranışlarda bulunmakta, ödevini yapmayan öğrenciler sınıf içerisinde anne ve babaya şikâyet etme gibi tehditlerle öğrenciyi ağlatacak düzeyde baskı altında tutulmakta, sınıf öğretmenleri sınıf içerisinde başarı durumu geri olan öğrencileri sevmemekte ve bunu sınıf ortamında açıkça dile getirmektedirler.”

Okullarda öğrencileri, anne-babayla korkutma ve tehdit etme şiddet türlerinde stajyer öğrencilerin gözlemleri incelendiğinde öğrencilerin, öğretmenleri tarafından; sınıfın ortasında eksiklerini ve hatalarını yüzlerine vurulması, çocuklar bir şey yapamayınca ve altına kaçırınca anne-babayla korkutulması şeklinde şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilere yönelik bu şiddetin nedenleri incelendiğinde, öğrencilerin istenileni yapmakta yetersiz kalmaları, küçük yaşlarda (ilkokul) olmaları, ödevini yapmamaları, öğretmenin hataları öğrencinin kasten yaptığını düşünmesi gibi durum ve davranışlar olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin pedagojik yönden yetersiz olmaları ve ruhsal açıdan kendilerini rahatlatmak amacıyla, öğrencilerin davranışlarını eğitim biliminin öngörülere doğrultusunda değil de, anne-babayla korkutma ve tehdit yoluyla değiştirmeye çalışmalarından kaynaklanabilir. Ayrıca öğrencilerin anne-babayla tehdit edilmeleri, öğretmenlerin kendi sorumluluklarını başkalarına yüklemelerinin yanında, öğrencilerin aile ortamında da şiddete maruz kaldıklarını gösterebilir.

f. Stajyer öğrencilerin okullarda öğretmenden öğrenciye yönelik, cinsel istismar türü şiddet içeren gözlemleri;

Ö72: “Okulda öğretmen, öğrencileriyle iyi ilişkiler kurduğunu sergilemekte fakat çocuklara gereksiz ve fazlaca yakınlık kuruyordu, kucağına oturtuyor, sarılıyor, çimdikliyor bunları da onları sevdiği için yaptığı izlenimini veriyordu. Fakat bana kalırsa istismardı.”

Okullarda, cinsel istismar şiddet türünde stajyer öğrencilerin gözlemleri incelendiğinde, sadece bir stajyer öğrenci tarafından; öğrenciyi kucağına oturtma, çimdikleme ve ona sarılma gibi davranışlar yoluyla cinsel istismara uğradıkları ifade edilmiştir. Ancak, bu durumun sadece bir öğrenci tarafından ifade edilmesi, söz konusu öğretmenin bu davranışı cinsel istismar amacıyla gerçekleştirdiğini iddia etmek için yeterli olmayabilir. Yine de bu tip davranışların takip edilmesi ve istismar boyutunun olup olmadığının gözlenmesi yerinde olabilir.

Tartışma

1. “Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddet türleri ve bu şiddetin sıklığı ile ilgili gözlemleri nelerdir?”

alt problemine ilişkin tartışma

İlköğretim (ilkokul ve ortaokul) düzeyinde görev yapmakta olan öğretmenlerin öğrencilerine yönelik şiddet uygulayıp uygulamadıkları ile ilgili bulgular incelendiğinde; okullarda en sık görülen şiddet türleri sırasıyla *azarlama, ilgilenmeme - görmezlikten gelmedişlama, incitecek söz ya da davranışta bulunma iken az görülen şiddet türleri ise lakap takma, istismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma), dayak atma ve cinsel istismarda bulunma şeklinde; ortaöğretim düzeyinde ise azarlama türünde şiddetin bazen gerçekleştiği diğer şiddet türlerine ise rastlanmadığı tespit edilmiştir. Çubukçu ve Dönmez (2012) İlköğretim Okul Yöneticilerinin Okulda Karşılaştıkları Şiddet Türü Davranış Biçimlerine* ilişkin yapmış oldukları çalışmada okullarda, en çok fiziksel şiddet türü ardından ise sözel ve tehdit içerikli şiddet gözlemledikleri tespit edilmiştir. Aküzüm ve Oral (2015) okullarda en yaygın olarak görülen şiddet olaylarına ilişkin araştırmasında “Öğretmenden-öğrenciye yönelik görülen şiddet olayları ana temasında, fiziksel şiddet, sözel şiddet ve duygusal şiddet” olaylarının yaşandığı ifade edilmektedir. Benzer şekilde Dönmezer, Gümüş ve Tümkaya (2006) yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin aşağılama, alay etme, yoksun bırakma, dayak gibi fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldıkları ve buna bağlı olarak da cezalandırıcı disiplin yöntemlerinin çocukların fizyolojik ve güven gereksinimlerinin doyumunu engellediği ifade edilmiştir.

2. “Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddetin türleri ve sıklığı cinsiyete göre değişmekte midir?” alt

problemine ilişkin tartışma

“Öğretmenlik uygulaması” dersi kapsamında okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin, öğretmenlerin öğrencilerine yönelik şiddet uygulayıp uygulamadıkları ile ilgili gözlemleri, stajyer öğrencilerin cinsiyetlerine göre t testi ile karşılaştırılmış ve *tehdit etme, anne ve babayla korkutma, iğneleme* şiddet türlerinde erkek öğrenciler lehine anlamlı düzeyde farklılaşma meydana gelmiştir. Ayrıca diğer şiddet türlerinde de benzer şekilde, erkek öğrencilerin şiddet ile ilgili gözlemleri kız öğrencilere göre daha yüksek olmasına rağmen anlamlı düzeyde bir farklılaşma meydana gelmemiştir. Buna karşılık Çubukçu ve Dönmez (2012) *ilköğretim okul yöneticilerinin okulda karşılaştıkları şiddet türü davranış biçimlerine* ilişkin çalışmasında bedensel şiddet türünde, yöneticilerin cinsiyetleri açısından istatistiksel

olarak kadın yöneticilerin lehine anlamlı farklılık saptamıştır. Dolayısıyla kadın yöneticilerin öğrenciler arasındaki fiziksel şiddet davranışlarına ilişkin gözlemlerinin erkek yöneticilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma ile Çubukçu ve Dönmez'in (2012) araştırma bulguları, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre şiddet gözlemleri arasında çelişki olduğu görülmektedir. Bu çelişkili durum gözlemlenen grupların (Öğrenciler arası şiddet – Öğretmenlerden öğrenciye yönelik şiddet) farklılığından kaynaklanabilir. Buna karşılık Bulut (2008b) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerine fiziksel şiddet uygulayan öğretmenlerin cinsiyetlerinin araştırılması sonucunda, erkek öğretmenlerin şiddet uygulayan grupta kadın öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Bunu sırasıyla erkek müdür yardımcılarını, bayan öğretmenler ve bayan idareciler takip etmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde erkek öğretmenlerin şiddet kullanma oranının kadınlara göre 6,5 kat daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

3. “Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uyguladıkları şiddetin türleri ve sıklığı öğrenim gördükleri bölüme göre değişmekte midir?” alt problemine ilişkin tartışma

Okullarda görevlendirilen eğitim fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören ve formasyon grubundaki stajyer öğrencilerin, öğretmenlerin öğrencilerine yönelik şiddet uygulayıp uygulamadıkları ile ilgili gözlemleri incelendiğinde; *dayak atma, şaka yoluyla tekme, tokat, yumruk atma, ağız dalaşı-tartışma yapma, küfür, kaba söz ve davranış gösterme, hakaret etme, incitecek söz ya da davranışta bulunma, azarlama, ilgilenmeme - görmezlikten gelme- dışlama, ayrımcılık yapma, tehdit etme, anne ve babayla korkutma, notla korkutma/yıldırma, öğrenciyi rencide etme, küçük düşürme, alay etme, eksiklikleri-hataları yüze vurma, lakap takma ve istismar etme (iyi niyeti kötüye kullanma)* şiddet türlerinde eğitim fakültesi 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin okullardaki şiddete ilişkin gözlemlerinin formasyon öğrencilerinin gözlemlerine göre daha yüksek olduğu; buna karşılık cinsel istismar şiddet türünün her iki grupta da çok düşük düzeyde olduğu ve farklılaşmanın meydana gelmediği görülmektedir. Bulut'un (2008a) *okullarda meydana gelen, öğrenciden öğrenciye yönelik şiddet olayları* konusunda yaptığı çalışmanın sonucuna göre, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde meydana gelen şiddet olaylarının, birbirine yakın düzeyde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

4. “Stajyer öğrencilerin, “öğretmenlik uygulaması” çalışmaları esnasında, öğretmenlerin öğrencilere şiddet uygulayıp uygulamadıkları, şiddet uygulanıyor ise uygulanan şiddete ilişkin en çarpıcı gözlemleri nelerdir?” alt problemine ilişkin tartışma

Okullarda “fiziksel şiddet”, “fiziksel şiddet, tehdit ve aşağılama”, “azarlama, alay etme, hakaret etme, notla korkutma ve aşağılama”, “dışlama ve dikkate almama”, “anne-babayla korkutma ve tehdide maruz kalma” şiddet türlerine yönelik olarak stajyer öğrencilerin gözlemleri incelendiğinde okullardaki öğrencilerin, öğretmenleri tarafından; *kulak çekme, kafaya vurma, sırtına vurma, itme, yumruklama, saç çekme, tekme atma, boncuklu tabancayla ateş etme, sarsma, boğaz sıkma, tokat atma, ailelerine söylemekle tehdit etme, şaka yoluyla kulak çekme, cetvelle ele vurma, sınıftan atma, sinirini alamadığı için ard arda gidip gelip çocuğa tokat atma, söz alan herkesi ilk önce azarlayıp ardından sözünü dinleme, dilini keseceğim - koparacağım senin gibiler bu ülkeye zarar, öğrenciyi yakasından tutarak sürükleme (2. sınıf), şakalaşmış gibi çocuklara saldıрма, hakaret etme, lakap takma, kulağından çekerek sınıfın dışına çıkarma, öğrenciyi maymuna benzetme, dalga geçme, sözlü şiddet sonrası ceza için ders boyunca yerde oturtup bekletme, aşağılama - incitme ve onu notla korkutma, öğrenciyi sınıfta istememe, hakaret etme, sert bakışla sindirmeye çalışma, RAM’dan gelen öğrenciyi sınıfta dışlama, sınıfın dışına çıkarıp azarlama, hiperaktif öğrenciyi azarlama, sınıfta bazı öğrenciler için geri zekâlı olarak algı oluşturma, boydan veya gözlükten dolayı lakap takma, artık senin öğretmenin değilim, seninle ilgilenmeyeceğim deme, arka sıraya oturtma ve soyutlama; eksiklikleri ve hataları yüze vurarak, altına kaçırınca ve çocuklar bir şey yapamadığında anne babayla korkutma gibi şiddet türlerine maruz kaldıkları gözlemlenmiştir. Aküzüm ve Oral (2015) yaptıkları çalışmada “öğretmenlerin mesleki yetersizliği, zorbalık ve disiplin kültürü, empatik iletişimin eksikliği, okul-aile işbirliğinin yetersiz oluşu, sosyal aktivitelerin yetersizliği, olumsuz okul iklimi, denetim eksikliği, eğitim politikalarının sık değişmesi, rehberlik faaliyetlerinin yetersizliği, disiplin cezalarının yeterince caydırıcı olmaması ve sınıf mevcudunun kalabalık olması”nı okullardaki şiddet olaylarının nedenleri olarak ifade etmişlerdir. Aynı çalışmada, öğretmenlerin öğrencilerine farklı amaç ve şekillerde şiddet uygulamalarına bağlı olarak, öğrencilerin birbirilerine yönelik şiddet olaylarının da arttığı ifade edilmiştir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, Kılıç ve Atli (2011) ilköğretim okullarında öğretmenden-öğrenciye şiddet olaylarının ilk sırada yer aldığı; Gözütok (1993a) öğretmenden öğrenciye yönelik en yaygın sergilenen şiddet davranışının fiziksel ceza olduğu ve (1993b) öğretmenlerin olumsuz disiplin yöntemlerini (tokat atma, kulak ve saç çekme, azarlama, hakaret etme, tehdit etme, sınıftan atma, anne-babayla tehdit etme vb.) kullandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer yandan Bulut (2008a) öğretmenden öğrenciye yönelik*

şiddetin en fazla ders esnasında meydana geldiğini, ayrıca eğer öğretmen sınıfta öğrenciyi dövmüyorsa ya da dövemiyorsa öğrenciyi ciddi suçlardan dolayı müdür yardımcısı ya da müdür odasına göndermekte ve buna bağlı olarak da okul yöneticilerinin odasında en çok fiziksel şiddetin meydana geldiğini ifade etmiştir. Çelebi ve Asan (2009) *ilköğretim ve lise öğrencilerine yönelik şiddet ve taciz ile ilgili yaptıkları araştırmalarında* öğretmenleri tarafından tacize uğrayan öğrencilerin verdikleri cevaplara göre öğrencilerin %37'sinin tacizin “daha yaşlı öğretmenlerce” uygulandığını ifade ederken; %34'ü “daha genç öğretmenlerin” de şiddet ve taciz uyguladıklarını; öğrencilerin %28'i de “genç yaşlı fark etmez, her gruptan öğretmen taciz uygular” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Aynı araştırmada ulaşılan sonuçlara göre “erkeklerde şiddet ve tacize uğrama derece ve sıklıkları ile taciz türleri kız öğrencilere göre daha fazla olmakla birlikte, en fazla şiddet ve tacize uğrayan gurubun 9-10. sınıf öğrencileri olduğu ileri sürülmüştür. Bu araştırmadaki öğretmenlerin ortaöğretim öğrencilerine yönelik şiddete ilişkin verilere göre, öğretmenlerin ortaöğretim öğrencilerine şiddet uygulama durumlarının çok az oranda meydana geldiği ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgu Çelebi ve Asan'ın (2009) elde etmiş olduğu sonuçlarla çelişmekte iken, araştırmalarda elde edilen diğer bulgular bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Bu durumun nedeni olarak, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2012 yılından itibaren uygulanmakta olan “Alo 147 şikâyet hattı”nın bilinçli olarak, ortaöğretim öğrencileri tarafından kullanılması, velilerin bilinçlenmesi, toplum baskısı ve öğretmenlerin önceki yıllardaki gibi şiddet göstermeye cesaret edememesi olarak gösterilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

1. Okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin gözlemlerine göre, okullarda öğretmenden öğrenciyeye yönelik şiddet olayları en fazla azarlama, ilgilenmeme-görmezlikten gelme- dışlama, *İncitecek söz ya da davranışta bulunma şeklinde ortaya çıkmakta iken, diğer şiddet türlerinin görülme sıklıkları daha az gözlemlenmiştir. Yine araştırma verilerine göre öğretmenlerde gözlenen şiddet davranışlarının daha çok fiziksel şiddete yönelik olduğu tespit edilmiştir.*
2. Okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin cinsiyetlerine göre, okullarda öğretmenden öğrenciyeye yönelik şiddet olayları incelendiğinde, erkek stajyer öğrencilerin şiddet gözlemlerinin kız stajyer öğrencilerin şiddete ilişkin gözlemlerine göre daha yüksek sıklıkta meydana geldiği tespit edilmiştir.
3. Okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin bölümlerine göre, okullarda öğretmenden öğrenciyeye yönelik şiddet olayları incelendiğinde, ilköğretim (ilkokul ve ortaokul)

kademesinde gözlenen şiddet olaylarının Formasyon (ortaöğretim) kademesine göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle, ilköğretim kademesinde öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet olayları, ortaöğretim kademesine göre daha fazla oranda meydana gelmektedir.

4. Okullarda görevlendirilen stajyer öğrencilerin, okullarda öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet olaylarına ilişkin gözlemleri incelendiğinde, ortaöğretim düzeyinde gözlemlenen şiddet olaylarının çok az sıklıkta meydana geldiği görülmüştür. Buna karşılık ilköğretim düzeyinde gözlemlenen şiddet olayları, oldukça sık olarak meydana gelmekte olup, şiddet olaylarına ilişkin stajyer öğrencilerin gözlemleri incelendiğinde “fiziksel şiddet”, “tehdit ve aşağılama”, “azarlama, alay etme, hakaret etme, notla korkutma” türünde şiddet olaylarının diğer şiddet olaylarına göre daha sık olarak meydana gelmektedir.

Öneriler

- Okul aile işbirliği ve etkileşimi artırılmalıdır.
- Öğretmenlerin öğrencilere rol model olmasının sağlanmasıdır.
- Öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışının, çağın eğitim anlayışına uygun olarak değiştirilmesi amacıyla çeşitli hizmet içi eğitim seminerleri almaları sağlanmalıdır.
- Velileri çocuk gelişimi, çocuk psikolojisi ve eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi amacıyla okullarda çeşitli kurs ve eğitsel faaliyetler düzenlenmelidir.
- Öğretmenden öğrenciye şiddet olaylarının azaltılması amacıyla, öğretmenlere yönelik kurs ve seminerler düzenlenmelidir.
- Gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içi öğretmen seçme ve yetiştirmede öğrenciye yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla koordineli faaliyetler düzenlenmelidir.
- Başta öğretmenler olmak üzere okullarda görevli personelin şiddetin nedenleri, etkileri ve önleme yolları hakkında bilinçlendirilmeleri ve eğitilmeleri, ayrıca demokratik bir okul kültürü oluşturacak şekilde, esnek, katılımcı ortamların oluşturulması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Aküzüm, C. ve Oral, B. (2015). Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Açısından Okullarda Görülen En Yaygın Şiddet Olayları, Nedenleri ve Çözüm Önerileri, *EKEV Akademi Dergisi Yıl: 19 Sayı: 61*.
- Atman, Ü. C. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz/İrza Geçme, *Sted Dergisi (Electronic Sted of Journal)*, 12(9): 333-335.
- Bulut, S. (2008a). Okullarda Görülen Öğrenciden Öğrenciye Yönelik Şiddet Olaylarının Bazı Değişkenler Açısından Arşiv Araştırması Yöntemiyle İncelenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 23-38.
- Bulut, S. (2008b). Öğretmenlerden öğrenciye yönelik olan fiziksel şiddet: Nicel bir araştırma, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 105-118.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma yöntemleri*, Pegem Akademi Yayıncılık, 3. Baskı.
- Çelebi, N. ve Asan, H. T. (2009). İlköğretim ve Lise Öğrencilerine Yönelik Şiddet ve Tacizle İlgili Bir Araştırma, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 17, 130-155.
- Çubukçu, Z. ve Dönmez, A. (2012). İlköğretim Okul Yöneticilerinin Şiddet Türlerine Yönelik Görüşleri ve Şiddetle Başa Çıkma Yöntemleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Cilt:18, Sayı:1*.
- Dönmezer, T., Gümüş, A. ve Tümkaya, S. (2006). Kötü Muamele ve Etkileri, *1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu*, 28-31 Mart, İstanbul.
- Ekiz, D. (Ed) (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Lisans Yayıncılık, İstanbul.
- Fraenkel, J., Wallen, N., Hyun, H. (2016). How to Design and Evaluate Research in Education, 8th Edition.
- Furlong, M. J., Morrison, G. M., ve Pavelski, R. (2000). *Trends in School Psychology for the 21st Century: Influences of School Violence on Professional Change*, Psychology in the School, 37: 81-90.
- Gold, V. ve Chamberlin, L. J. (1996). Student Violence, *A Primer American Secondary Education*, 24(3), 27-32.
- Gözütok, D., Er, O. K. ve Karacaoğlu, O. C. (2006). Okulda Dayak (1992-2006 Yılı Karşılaştırması), *1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu*, 227-235, İstanbul.
- Gözütok, F. D. (1993a). *Okulda Dayak*, 72 Ofset, Ankara.
- Gözütok, F.D. (1993b). Disiplin Sağlamada Öğretmen Davranışları [Teacher Behaviour in Maintaining Discipline], *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 25.
- Işık, S. N. (1995) *Başından Bugüne-Şiddete Uğrayan Kadınlara Yasal Haklar, Fırsatlar ve Bunları Kullanma Amaçlı Bilgilendirme/Bilinçlendirme Eğitimi Projesi Şiddete Karşı Somut Bir Adım: Ankara Gecekondularında Kadınlarla Ortak Bir Çalışma*, Kadın Dayanışma Vakfı, Ankara.
- Kılıç, M. ve Atli, A. (2011). İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Yaşanmış Şiddetin Gazetelerdeki Yansımaları, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 1284-1294.

- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs 2006 Cilt : 30 No:1* 47-70.
- Koç, M. (2006). Şiddetin Ortaya Çıkardığı Psikolojik Travmayla Baş Etmede Sporun İşlevselliği, *1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu*, 28-31 Mart, İstanbul.
- Kundakçı, B. (2002). *İlköğretim Okulu Besinci Sınıf Öğretmenlerinin Cezayı Tercih Nedenleriyle İlgili Tutumları*, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- MEB. (2012).
<http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/basinmus/alo147.html>, 30.09.2015 tarihinde alınmıştır.
- Meyer, A. L.,& Farrell, A. D. (1998). Social Skills Training to Promote Resilience in Urban Sixth-Grade Students: One Product of an Action Research Strategy to Prevent Youth Violence in High-Risk Environments, *Education & Treatment of Children*, 21(4), 461-478.
- Şimşek, A. S. (2014). Anket ile Ölçek Arasındaki Farklar, http://media.wix.com/ugd/bebbc9_7f7cd68b9bf244ba82a67bc6e5cdb74.pdf adresinden 01.10.2016 tarihinde alınmıştır.
- Vanderstoep: W. ve Johnston, D. D. (2009). *Research Methods For Everyday Life (Blending Qualitativeand Quantitati ve Approaches)*, Publishedby Jossey-Bass, San Francisco.
- Vural, M. ve Başar, E. (2006). Psikolojik Faktörlerin Koroner Kalp Hastalığına Etkisi: Olumsuz Psikolojik Faktörlere Müdahale Edilmeli mi?, *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*.
- WHO. (2002). *World Report on Violenceand Health* (Editedby Krug, E. G.,Mercy, J.A., Dahlberg, L.L., Zwi, A. B. World Health Organization), Geneva.